

Леся СЕМЧУК

ВИШИВКА В НАРОДНОМУ ОДЯЗІ РОЖНЯТІВЩИНИ ТА ДОЛИНЩИНИ

Lesya SEMCHUK. On Embroidery in Folk Clothes of Rozhniativ And Dolyna Regions

Вишивка впродовж ХХ ст. була доміантною декорування народного одягу бойків. Унаслідок багатьох історичних, соціальних, економічних причин у серед. ХІХ – на поч. ХХ ст. у вишивках Бойківщини відбулися складні еволюційні процеси, завдяки яким помітні взаємовпливи з вишивкою сусідніх народів. Попри збережені традиційні формотворчі риси одягових компонентів, локальні особливості системи розміщення вишивок і принципи їх побудови появилися нові композиційно-орнаментальні трактування, кольорові рішення.

Вишивки Бойківщини були об'єктом досліджень багатьох мистецтвознавців, етнографів, дослідників кін. ХІХ-ХХ ст. Художні відмінності одягових вишивок Великоберезнянщини, Воловеччини, Міжгірщини, Турківщини, Сколівщини висвітлено у працях Ф.Вовка, Я.Головацького, І.Франка, С.Маковського, М.Тумової, В.Білецької, О.Кульчицької, І.Гургули, І.Симоненка, К.Матейко, О.Полянської, Р.Захарчук-Чугай, Л.Бурачинської, І.Карпинець, Г.Стельмащук та багатьох інших¹.

¹Вовк Ф.К. Студії з української етнографії та антропології. – К.: Мистецтво, 1995. – 335 с.; Головацький Я. О народній одежі и убранстві русинів, или русских, в Галичине и Северо-Восточной Венгрии. – С.-Петербург, 1877. – 74 с.; Франко І. Етнографічна експедиція на Бойківщину [пер. з нім. К.Матейко, В.Васків] // Жовтень. – 1972. – № 8. – С. 112-119; Маковський С. Народное искусство Подкарпатской Руси. – Прага: Пламя, 1925. – 156 с.; Тумова М. Народна одежа на Подкарпатской Руси // Підкарпатська Русь. – 1924. – № 3. – С. 72-79; Білецька В. Українські сорочки, їх типи, еволюція й орнаментация. – К., 1934. – 67 с.; Кульчицька О. Народний одяг Західних об-

У даній статті маємо на меті дослідити, незначною мірою висвітлені у мистецтвознавчій літературі, художні особливості народного вбрання ХХ ст. гірських і підгірських бойківських сіл Рожнятівщини та Долинщини: відмінності крою одягових компонентів, системи розташування на них вишивок, орнаментики, колориту, застосування та комбінування вишивальних технік.

До 1930-их рр. в одягових вишивках досліджуваних районів переважали структури геометричного орнаменту, вишиті вручну пряденими нитками сірого, чорного, червоного, синього кольорів. Вишивки першої пол. ХХ ст. за кольорово-тональним вирішенням поділялися на одноколірні та двоколірні. Глибинна символічна сутність червоного кольору, який залишався домінуючим в одягових вишивках Бойківщини впродовж ХХ ст. Часто поєднували вишивальні нитки червоної та синьої, червоної та чорної барв. Спорадично з 1930-их рр. візерунки набували поліхромних рис².

Варто зазначити, що традиційна кольорово-тональна гама у вишивках гірських сіл стійкіше збереглася набагато довше, ніж геометричний орнамент. З другої чверті ХХ ст. сорочки, запаски почали вишивати рослинно-геометризованими візерунками, червоними та чорними нитками.

Найпоширенішою технікою вишивання була “низинка”, яку бойкині поєднували зі “стебнівкою”, “подвійним хрестиком”, “вирізуванням”, “настилуванням”, “художньою гладдю” тощо. Поетичною виразністю наділені місцеві назви даних технік: “єдностеблення”, “ламаниця”, “зерняте”, “різьовання”, “точення”, “гладинка”, “сновання” тощо³.

ластей УРСР. – К., 1959. – 74 табл.; Гургула І.В. Народне мистецтво Західних областей України. – К.: Мистецтво, 1966. – 77 с.; Симоненко І. Народна вишивка Закарпаття // Матеріали етнографії та художнього промислу. – 1957. – Вип. III. – С. 56-85; Матейко К.І. Український народний одяг. – К., 1977. – 205 с.; Полянська О. Особливості одягу населення Закарпаття // НТЕ. – 1976. – № 3. – С. 23-29; Захарчук-Чугай Р.В. Українська народна вишивка: західні області УРСР. – К., 1988. – 190 с.; Бурачинська Л. Український народний одяг. – Торонто; Філадельфія, 1992. – 310 с.: іл.; Карпинець І. Кептарі Українських Карпат. – Львів: Видавничий дім “Панорама”, 2003. – 56 с.: іл.; Білан М.С., Стельмащук Г.Г. Український стрій. – Львів: Фенікс, 2000. – 325 с.

²Гургула І.В. Народне мистецтво...

³Бойківщина: історико-етнографічне дослідження /

Як композиційно-доповнюючі, використовували техніки “оксамитовий шов”, “кривулька”, “ланцюжок”, “шов позадголку”, “соснівка”. Для виготовлення одягових компонентів і їх декорування бойкині активно застосовували декоративно-утилітарні – з’єднувальні та обметувальні – шви.

Вишивки основного чоловічого та жіночого натільного одягу бойків – сорочки оригінальні за композиційними схемами, орнаментально-графічною образністю. Важливими є висновки К.Матейко, що у гірських районах Бойківщини “збереглися старослов’янські реліктові форми” сорочок, зокрема безустановкового крою⁴.

У селах Долинщини та Рожнятівщини окрім безустановкових, побутували й сорочки установкового типу крою, які суттєво вирізняються розміщенням вишивок, художньою образністю їх композиційних структур тощо. Виділяються локальні осередки.

Упродовж ХХ ст. в селах східної Бойківщини (Козаківка, Лолін, Княжелуки, Витвиця, Новоселиця) поширеним явищем були жіночі сорочки з “відкладним” (“відведеним”) коміром⁵. Комір по довжині ділили на три частини, дві (крайні) з яких, власне, вишивали, а середню, що припадає на спинку, залишали не вишитою. Характер композиційних структур вишивок залежав від ширини самого коміра. Візуально, по кутах коміра розміщували вишиті прямокутники, що зазвичай містили два орнаментальні рапорти, подібні до композиції уставки, манжета. Вишивали смуги шириною 4-6 см, стрічкові структури. Зустрічаються й сорочки, в яких комірі оздоблені вишивкою по всій довжині. Вишивкою також декорували уставки та манжети виробу. Поліхромну композицію уставки вишивали стрічковими, сітчастими структурами дво-, тривіневого характеру. В окремих виробках композицію уставки складає орнаментальна смуга, не обрамлена поверхніцями. Серед мотивів переважають геометричні форми: квадрат, восьмипелюсткові розетки, хрестовидні фігури тощо. Мотив квадрата поділеного навхрест та з крапкою всередині часто оригіналь-

но закомпонований у вишивках весільних сорочок. В окремих композиціях зустрічаються характерні фігури, що подібні до гуцульських мотивів, “саморіжки”. Домінуючий колір – червоний. Серед вживаних – відтінки синьої, зеленої, жовтої барв.

Рис. 1. Сорочка жіноча. Лляне полотно, муліне. Хрестик. С. Ілемня Рожнятівського р-ну Івано-Франківської обл., поч. ХХ ст. Фототека І.В.Свйонтек.

Художньою образністю та конструктивним характером вирізняються жіночі сорочки села Ілемня – одного з локальних осередків Рожнятівщини. Сорочки установкового крою шили з відкидним коміром та манжетами. Власне, так звані “відведені” манжети – унікальне явище не тільки в мистецтві Бойківщини, але й на всій території Українських Карпат. Для формування манжета викроювали прямокутний чи квадратний кусок полотна. Одна його сторона обов’язково відповідала розміру морщеного на зап’ясті рукава. Довжина другої сторони залежала від ширини вишивки майбутнього манжета. Викроений прямокутник

[З.Є.Болтарович, А.Ф.Будзан, Р.П.Гарасимчук та ін.]- К.: Наук. Думка, 1983.- 303 с.

⁴Матейко К.І. Український народний одяг...- С. 142.

⁵Бурчинська Л. Український народний одяг...-С. 183.

згинали посередині і на одній половині розміщували візерунок. Друга половина полотна покривала виворотну сторону вишивки. Готовий манжет пришивали до морщеного рукава вишивкою до середини, потім загинали вверх. Край рукава на зап'ясті застібали на гудзик, а пришивний вишитий манжет закручували, не скріплюючи з внутрішньої сторони, внаслідок чого він (манжет) не облягав руки. Такий крій створював оригінальну об'ємну трапецієвидну форму манжета. Вишивали комір, уставки, манжети та низ виробу (рис. 1). Композиційні структури сітчастого, стрічкового характерів за орнаментальними мотивами, кольорово-тональною гамою тотожні на різних елементах сорочки.

Рис. 2. Сорочка жіноча. Ляне полотно, муліне. Хрестик. С. Ілемня Рожнятівського р-ну Івано-Франківської обл., серед. XX ст. Фототека І.В.Свйонтек.

На особливу увагу заслуговує домінуючий у композиціях червоний колір. Важливо, що нитками червоної барви виконували базовий розвід вишивок (на переважній частині Бойківщини розвід виконували нитками чорного кольору). Чорними нитками заповнювали фігури орнаментальних мотивів: квадрати, трикутники, стрічки-кривульки,

розети, геометризовані мотиви квітів, листочків тощо. З серед. XX ст. вишивки жіночих сорочок часто виконували нитками різних кольорів. Поєднували нитки оранжевих, рожевих, вишневих, зелених, синіх відтінків. Композицію об'єднували макроструктурними фігурами квадратів, ромбів, які вишивали чорними нитками (рис. 2). Жіночі сорочки з вишитими "відведеними" манжетами побутували і в с. Перегінськ. За системою розміщення вишивок, характером композиційних структур вони схожі до зразків натільного одягу села Ілемня.

Оригінальні варіанти композиційно-орнаментального вирішення уставок жіночих сорочок окремих сіл Долинського р-ну Івано-Франківської обл. В с. Княжелуки композиції уставок вишивали, комбінуючи геометричний і рослинний орнаменти. Важливо, що основну орнаментальну смугу вишивали геометричними візерунками. Рослинні мотиви розміщували зни-

Рис. 3. Вишивка уставок жіночої сорочки. Ляне полотно, бавовняні нитки. Хрестик, кривулька, стебнівка, змережування. С. Княжелуки Рожнятівського р-ну Івано-Франківської обл., 1940 р. Фототека І.В.Свйонтек.

зу та зверху, або тільки під основною композиційною смугою, тобто вишивали поверхниці. Високомистецьким явищем виступають вишиті вище композиції уставки, зазвичай, три мотиви дерева життя. Ці символічні фігури вражають своїм характером трактування. Часто це три стрічки, що складаються з маленьких квадратиків з крап-

кою всередині. Вони немов виростають з композиції уставки, а між ними вишиті два мотиви вазона. Чотири великих та дві маленьких квітки, розташовані за принципом дзеркальної симетрії, виростають з трикутника, що позначає горщик. Зустрічаються мотиви дерева життя, яке є логічним продовженням композиції квіткового букета з трьох розет тощо (рис. 3). Вишивка обабіч розрізу пазухи в композиційно-орнаментальному аспекті досить стриманого характеру. Образно це тонькі, завширшки 1 см та завдовжки 10-15 см, стрічки рослинно-геометризованого характеру.

Рис. 4. Автор Кобилинець Марія. Сорочка жіноча. Ляне полотно, бавовняні нитки. Хрестик, гладь, оксамитовий шов, стебнівка, кривулька. С. Козаківка Долинського р-ну Івано-Франківської обл., 1960 р.

З 1970-их рр. побутували сорочки нетрадиційного крою, з квадратним вирізом горловини. Важливо, що система їх декорування зберегла автентичність розміщення трьох окремих фігур на плечовій частині рукавів. Слід зауважити, що образно вишивали не мотиви дерева життя, а фігури мікроструктурних ромбів, квадратів тощо. Зустрі-

чаються вироби, в яких композиційно тотожні поодинокі мотиви вишивали й на середній частині рукава, що говорить про новаторські тенденції у творчості місцевих вишивальниць.

Лаконічні за системою розміщення й оригінальні за орнаментально-колеристичними особливостями вишивки жіночих безуставкових сорочок с. Козаківка (Долинський р-н). Вишивали тонькі стрічки на відкидному комірі та верх рукавів. Основне декоративне значення мають композиційні структури вишивок рукавів. Зазвичай, це широкі (10-12 см) смуги, обрамлені тонькими верхньою та нижньою поверхніцями. Вважають образністю абстрактно-знакові композиції вишивок сорочок, виконаних у 1980-их рр. місцевою майстринею Марією Кобилинець. Символічні мікроструктурні мотиви паралелограма, ромба, квадрата творять оригінальні візерунки, що наділені вербальними значеннями: “на колоски”, “на лампи”, “на яворове листя”, “полужанська” тощо (рис. 4).

На особливу увагу заслуговують жіночі сорочки з вишитими рукавами на всій їх площині. Ло-

Рис. 5. Сорочка жіноча. Ляне полотно, бавовняні нитки. Хрестик. С. Витвиця Долинського р-ну Івано-Франківської обл., поч. XX ст. Фототека І.В.Свйонтек.

кальними особливостями вирізняються вишивки жіночих сорочок села Витвиця Долинського р-ну.

Автентичні зразки, датовані кін. XIX – поч. XX ст. відображають глибокий символізм абстрактно-знакової системи, кольорово-тональної гами композицій. Вишивали відкидний комірець чи комір-стійку, обабіч розрізу пазухи, рукави, манжети. Характерно, що на уставці розміщували візерунок горизонтальним способом, а від нього вишивали таку ж композиційну структуру у вертикальному напрямку до манжета. Характерне побутування сітчастих структур рапортної стрічки у вишивках рукавів. Композиція побудована яскраво вираженими мотивами квадратів, що торкаються кутами один одного і формують таким чином вертикальні стрічки (рис. 5). Між ними утворюються стрічки-кривульки, які є характерними для одягових вишивок Бойківщини. Різноманітні стрічки, утворені ланцюгами ромбів, зигзагоподібними елементами, – основа композиційно-орнаментальної системи автентичних бойківських вишивок.

Зі серед. XX ст. у селах Долинщини жіночі сорочки, зберігши типову систему розміщення, стали поліхромними, урізноманітнилися орнаментально-структурні варіанти. У композиціях домінують чорна, червона, синя барви. У селі Витвиця менш уживаними стали чорні нитки, натомість оригінальністю вирізняються вишивки, в яких поєднано червоний, синій, жовтий відтінки. Вишиті на білому фоні полотна вертикальні стрічки-кривульки, ромбовидні ланцюги моно- чи поліхромного колориту зберегли до сьогодні загальнослов'янські традиції одягових вишивок.

Обґрунтовані висновки вітчизняних дослідників, що бойківські вишивки за своєю художньою образністю, “композиційною ясністю” схожі до поліських візерунків⁶.

У гірському селі Вишків, яке розташоване на межі із Закарпаттям у 1970-их рр. жінки вишивали сорочки рослинними мотивами. Система розміщення на них вишивок тотожна до описаних вище. Важливо зазначити, що суттєво змінився крій сорочок, матеріали з яких їх шили (рис. 6). Місцева майстриня Шубинець Анна Павлівна (1927 р. н.) стверджує, що після Другої світо-

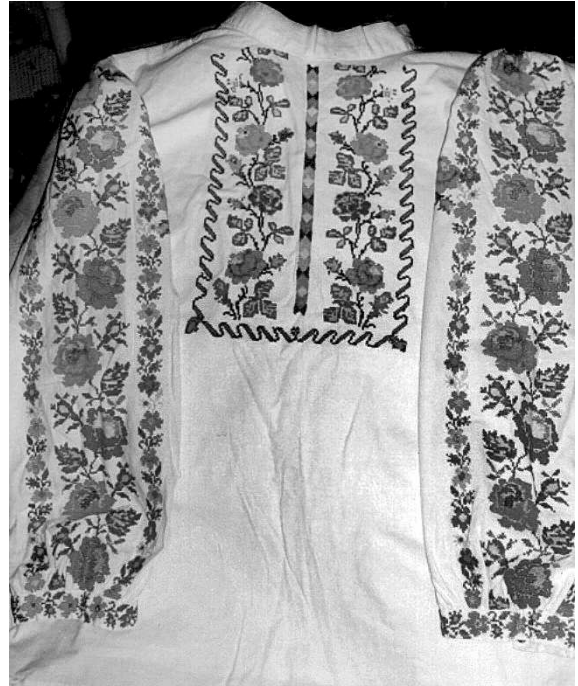

Рис. 6. Автор Шубинець Ганна Павлівна. Сорочка жіноча. Ляне полотно, бавовняні нитки. Хрестик. С. Вишків Долинського р-ну Івано-Франківської обл., 1970 р.

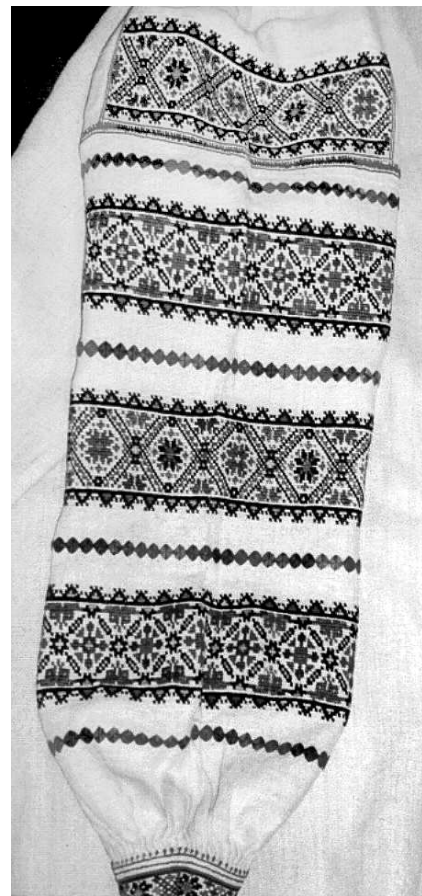

Рис. 7. Вишивка рукава жіночої сорочки. Фрагмент. Ляне полотно, бавовняні нитки. Хрестик, гладь. С. Міжріччя Долинського р-ну Івано-Франківської обл., 1930 р. ІФКМ, № О-820.

⁶Гургула І.В. Народне мистецтво...– С. 26.

вої війни давні традиції одягових вишивок в їх кількісному відношенні почали зменшуватися. Натомість збільшилися вишиті речі інтер'єрного призначення.

Сорочки, в яких рукави вишиті стрічками вертикального напрямку відносно фігури людини, зазнали використання в першій пол. ХХ ст. і в селах Міжгірського р-ну Закарпатської обл. За характером орнаментальних систем вони тотожні до вишивок сіл Прикарпатської Бойківщини. Слід зауважити, що сорочки Міжгірщини та Долинщини відмінні за способом їх формотворення.

Характерне явище у вишивальному мистецтві Бойківщини – вишиті жіночі сорочки, в яких декорували всю площину рукавів густо розміщеними вишитими стрічками, смугами, розміщеними в горизонтальному порядку відносно довжини фігури (рис. 7). Важливо, що система розміщення вишивок в основному залежала від способу крою виробу. У сорочках уставкового крою своєрідну сітчасту структуру з горизонтальних стрічок розміщували на площині від манжета до уставки. Вишивка уставки несла основне декоративне навантаження. У сорочках із суцільно кроєними рукавами вишиті горизонтальні стрічки розміщували, враховуючи відсутність елементу уставки. Першу вишивали попри манжет, другу – по середині рукава, а третю розміщували на плечевій частині, імітуючи водночас вишиту уставку. Сорочки такого способу декорування в більшій мірі характерні для підгірських сіл Бойківщини.

На особливу увагу заслуговують чоловічі сорочки Долинщини та Рожнятівщини. Вишивання їх уставок – рідкісне явище в українському вишивальному мистецтві – збережена давньослов'янська традиція. Про це наголошує у своїх дослідженнях К.Матейко. Дослідниця акцентує, що "...Турківський район є єдиним районом, де вишивали уставки чоловічих сорочок"⁷. Така ж традиція побутувала й у більшості гірських сіл досліджуваних нами районів. Беззаперечний факт, що вишивки уставок чоловічих сорочок у селах Турківського, Рожнятівського, Долинського р-нів відмінні за орнаментикою, композиційними структурами.

Вишивки уставок чоловічих сорочок Турківського р-ну Львівської обл. виділяються горизонтальними кольоровими лініями-швами, які виконані техніками "ланцюжок", "стебнівка". Вишивка на уставках весільних чоловічих сорочок структурно збагачена: композиції утворені декількома рядами горизонтально розміщених орнаментальних стрічок рослинного характеру⁸.

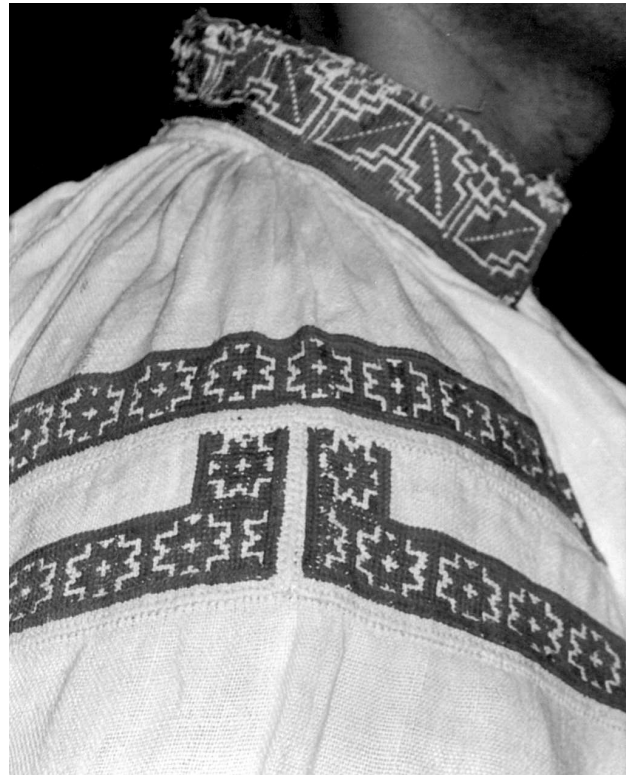

Рис. 8. Вишивка коміра та уставки чоловічої сорочки. Фрагмент. Ляне полотно, бавовняні нитки. Хрестик. Сmt. Болехів Долинського р-ну Івано-Франківської обл., поч. ХХ ст. Фототека І.В.Свйонтек.

У сорочках Долинщини та Рожнятівщини уставка, за способом крою, складається з двох елементів: перший – прямокутний кусок полотна від вирізу горловини до плеча; другий – прямокутник завширшки 10-15 см та довжиною на ширину рукава, який змережували з верхнім елементом, а внизу – з рукавом. Верхню частину уставки вишивали попри змережувальний шов. Композиційні структури стрічкового характеру шириною 3-4 см та довжиною від лівого до правого конструктивних швів, що з'єднували уставку з передньою та задньою пілками сорочки. Оригінальні варіанти розміщення декору на нижньому еле-

⁷Матейко К.І. Український народний одяг... – С. 198.

⁸Захарчук-Чугай Р.В. Українська народна вишивка... – С. 139.

менті уставки. Від конструктивних швів нагрудної та передньої пілок сорочки та попри змережувальний шов, що з'єднує уставку з рукавом, вишивали орнаментальні стрічки, які сходяться по середині уставки і немов "повертають" під прямим кутом вверху, торкаючись мережки, що з'єднує два елементи уставки. Образно композиція уставки трактує дві горизонтально розміщені та орнаментально тотожні між собою вишиті стрічки завширшки 3-4 см. По середині уставки розташовані перпендикулярно до горизонтальних дві вертикальні стрічки завширшки 3-4 см та завдовжки 10-15 см (на ширину нижнього елемента уставки) (рис. 8).

Домінуючими у вишивках уставок чоловічих сорочок сіл Рожнятівського, Долинського р-нів, що датовані поч. ХХ ст. є геометричні мотиви: ромби, квадрати, хрестики, розети. Червона гама автентичних вишивок наповнює їх глибокою символічною змістовністю. Вона (червона гама) виступала виразником вікових особливостей власника. Вишивку на уставках сорочок молодих хлопців виконували червоними нитками, а старших чоловіків – чорними⁹. Сорочки другої пол. ХХ ст., що відтворені за народними традиціями, вишиті також нитками червоного кольору, проте збагачені рослинно-геометризованими мотивами пелюсток, квітів тощо. Слід зауважити, що вишивки на комірці, уставках, манжетах та подолі сорочки часто відмінні за абстрактно-знаковою системою символів.

Надзвичайно важливо, що незважаючи на час та різносторонні мистецькі впливи, чоловічий нагільний одяг бойків доніс до наших днів традицію розміщення вишивок на уставках.

На увагу заслуговують вишивки поясного одягу (спідниць, фартухів) бойківських сіл Карпатського регіону. Важливо зазначити, що розміщення вишитих узорів, їх художня образність, візуально-емоційне сприйняття, певною мірою, залежали від крою одягових компонентів. Оригінальні рясовані спідниці-"вибійки", які бойкині одягали на кожний день. Вишивкою прикрашали святкові спідниці, які шили з домотканого полотна¹⁰. За художньою образністю орнаментики

та кольорової гами вишивки спідниць тотожні до візерунків сорочок, запасок.

На поч. ХХ ст. у селах, що розташовані на північних схилах Карпат фартухи (півка, запиначка) традиційно шили з двох пілок полотна, що зумовило розміщення декору на місці з'єднання полотен – по середині виробу. Змережування

Рис. 9. Вишивка жіночої запаски. Фрагмент. Ляне полотно, бавовняні нитки. Хрестик, змережування. С. Новоселиця Долинського р-ну Івано-Франківської обл., серед. ХХ ст. Фототека І.В.Свйонтек.

нитками червоного кольору двох пілок запаски – традиційна ознака жіночого компоненту одягу Бойківщини. У гірських селах Рожнятівського р-ну змережування виконували вручну пряденими нитками природного сірого кольору, а в низинних районах – нитками червоної чи іншої, домінуючої у вишивці, барви. Стрічкові композиції вишивали внизу та вгорі запаски. Часто над основною смугою, вишитою внизу запаски, розміщували тоншу стрічку (рис. 9). Оригінальні зразки, в яких по обидва боки шва, що змережує дві пілки виробу, розміщені рослинні, зооморфні образи, різноманітно інтерпретовані мотиви

⁹Бурчинська Л. Український народний одяг... – С. 269.

¹⁰Там само. – С. 183.

дерева життя. Такий тип крою запасок зберігся в культурі бойків упродовж ХХ ст. Старожилі в селах Рожнятівщини, Долинщини зберегли традиції вишивок фартухів, які репрезентують на різноманітних святах, фестивалях тощо. Важливо, що поряд з поліхромними вишивками збереглися унікальні архаїчні монохромні вишивки, виконані нитками червоного кольору. Часто доміантними структурно-орнаментальними мотивами виступають ромб чи квадрат. Такий спосіб декорування запасок характерний і для народного вбрання Сокальського, Яворівського р-нів Львівщини¹¹.

Паралельно широко вживаними були запаски, які шили з однієї пілки полотна. Система декорування таких виробів вишивками передбачає розміщення орнаментально-горизонтальних стрічок, смуг.

У селі Лолин (Долинський р-н) збереглася традиція носіння рясованих запасок, які оздоблені вишивкою в їх долішній частині. Зазвичай, це стрічкові структури, побудовані складним ритмом орнаментальних мотивів. Їх кольорово-тональна гама поліхромного характеру з переважанням зеленого, червоного та синього кольорів (рис. 10).

Унікальним явищем є вишивки нагрудного та верхнього компонентів одягу Бойківщини. Як безрукавний, так і "рукавний" верхні типи одягу були тотожні за формотворенням у чоловіків і жінок¹².

У гірських селах Рожнятівського р-ну поширеними були хутряні безрукавки, вишиті рослинним орнаментом, технікою "художня гладь", нитками червоного, зеленого, синього, жовтого відтінків. Вишивали стрічкові структури вздовж країв виробу та мотиви дерева життя на спині безрукавки. Глибоко змістовні вишиті мотиви дерева життя, які часто немов виростають з елементів листочка або серцевидної фігури (рис. 11). Вишивки вражають натуралістичним характером мотивів квіток, листочків, пуп'янок, тичинок, стебел, ворсинок тощо. Надзвичайно вміло вишивальниці передають реалістичну красу природи, використовують весь потенціал кольорового спектру.

Зі серед. ХХ ст. у селах Рожнятівщини більш уживаними стали безрукавки, пошиті з тканини

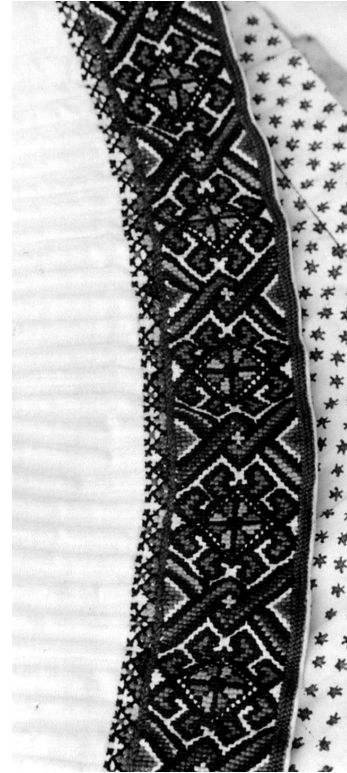

Рис. 10. Вишивка жіночої запаски. Фрагмент. Ляне полотно, бавовняні нитки. Хрестик. С. Лолин Долинського р-ну Івано-Франківської обл., серед. ХХ ст. Фототека І.В.Свйонтек.

Рис. 11. Вишивка спинки жіночої безрукавки. Фрагмент. Шкіра, бавовняні нитки. Художня гладь, стебнівка, козлик. С. Лецівка Рожнятівського р-ну Івано-Франківської обл., перша пол. ХХ ст. Фототека І.В.Свйонтек.

¹¹ Захарчук-Чугай Р.В. Українська народна вишивка... – С. 89.

¹² Бойківщина... – С. 145.

Рис. 12. Безрукавка жіноча. Тканина фабричного виготовлення, бавовняні нитки, лелітки, бісер. Гладь, поверхнєве нашиття. С. Перегінськ Рожнятівського р-ну Івано-Франківської обл., 1960 р. ІФКМ, № О-2106.

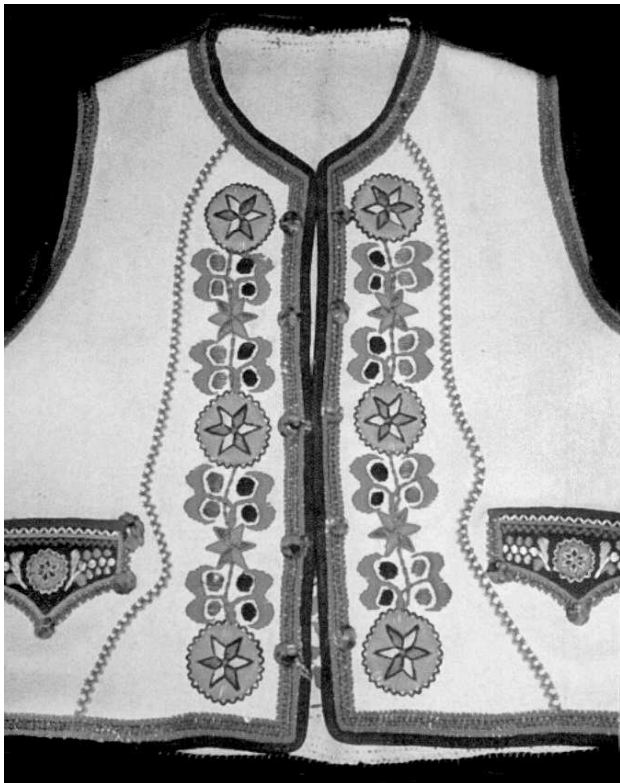

Рис. 13. Безрукавка жіноча. Сукно, стрижені китиці. Гладь, оксамитовий шов, кривулька. Долинський р-н Івано-Франківської обл., перша пол. ХХ ст. ІФКМ, № О-2108.

фабричного виробництва. Вишивки зберегли свій характер, проте чорний фон тканини підкреслював яскравість, поліхромність використаних в композиції барв. Вишивки контрастують з фоном виробу, їх емоційне сприйняття викликає радість, святковість (рис. 12).

Відмінні за образністю орнаментальних елементів, конструктивним характером виробів є нагрудні одягові компоненти Долинщини. Домінуючими мотивами є різноманітно інтерпретовані рослинні форми. Найпопулярніші фігури – кола, всередині з зіркою (рис. 13). Натуралістичні, стилізовані, геометризovanі квіти – основа композиційно-орнаментальних структур шкіряних, сукняних безрукавок. Колорит вишивок світлий, з переважанням червоного, рожевого, фіолетового, жовтого відтінків¹³. Нитками зеленої барви вишивали рослинні стебла, листочки тощо.

Верхній одяг бойківських горян відмінний за кроєм, системою декорування в східних, центральних, західних районах. Типовим верхнім компонентом у бойків на поч. ХХ ст. був суконний сіряк з вставними клинами по боках. У селах центральної Бойківщини верхні одягові компоненти – кожухи – декорували стрічками, вишивали поодинокі солярні знаки, мотиви дерева життя по краях та кутах виробу, конструктивних швах тощо.

Одягові вишивки бойків Долинщини та Рожнятівщини у порівнянні з іншими районами вирізняються, передусім, системою розташування, що значною мірою залежить від конструктивних особливостей вбрання. Зберігаючи притаманні для вишивального мистецтва даної етнографічної групи українців ознаки одягова вишивка окремих гірських, підгірських бойківських сіл яскраво відрізняється й абстрактно-знаковою системою й особливостями кольорово-тональної гами. Де-що видозмінившись упродовж ХХ ст., вишивка в народному одязі Долинщини та Рожнятівщини зберегла традиції двоколірних візерунків, використання білого тла фону як важливого композиційного виразника, декорування уставок чоловічих сорочок Бойківщини.

¹³Гургула І.В. Народне мистецтво... – С. 26.